

VÁRHATÓ ÁTLAGOS ÉLETTARTAM

A várható élettartam (amelyet gyakran várható átlagos élettartamnak neveznek) a halálozás komplex mérőszáma, amelyet a halandósági tábla (ld. előző szócikk) segítségével számítunk ki. A legismertebb mutató a **születéskor várható átlagos élettartam**, amely az egész népesség mortalitási tapasztalatait összegzi (általában egy adott évre vonatkozóan), s amelyet a halandósági tábla legelső sorában találhatunk meg. A halandósági tábla többi sorában a más életkorokban várható élettartam értékeit találjuk. Az előző szócikk számítási példája esetén a 3 éves korban várható élettartam 50,4 év. Általában azonban a 60, 70 vagy 80 éves korban várható élettartamok iránt van érdeklődés.

Táblázat: Születéskor várható átlagos élettartamok Magyarországon

Területi egység	Születéskor várható átlagos élettartam					
	Férfi			Nő		
	1990	2001	2013	1990	2001	2013
Budapest	66,30	69,28	73,94	73,78	76,52	79,39
Pest	63,81	68,68	72,29	73,33	76,54	78,72
Fejér	65,37	68,54	71,52	73,81	76,41	78,25
Komárom-Esztergom	64,21	67,95	70,86	72,52	76,25	78,02
Veszprém	65,62	69,01	72,74	74,95	76,08	79,47
Győr-Moson-Sopron	66,81	69,48	72,36	75,02	78,04	79,42
Vas	66,00	68,84	71,61	73,94	77,12	79,01
Zala	65,77	68,24	72,35	74,56	76,83	80,31
Baranya	65,46	68,20	72,16	72,94	75,63	78,34
Somogy	65,12	67,28	70,80	73,34	75,39	77,73
Tolna	64,85	67,96	71,80	74,23	76,57	78,85
Borsod-Abaúj-Zemplén	63,38	66,59	69,25	72,72	76,10	77,26
Heves	65,18	66,77	72,00	75,16	76,78	78,69
Nógrád	64,76	67,14	70,83	73,88	75,97	78,31
Hajdú-Bihar	65,72	68,04	72,31	73,63	76,63	79,37
Jász-Nagykun-Szolnok	65,60	67,43	70,89	73,24	76,25	78,08
Szabolcs-Szatmár-Bereg	63,34	65,78	71,17	73,25	75,74	78,33
Bács-Kiskun	63,77	67,41	71,73	73,64	76,73	78,23
Békés	65,79	68,84	71,30	74,35	76,60	78,31
Csongrád	65,60	68,68	72,64	73,64	76,56	79,50
<i>Ország összesen</i>	<i>65,13</i>	<i>68,15</i>	<i>72,01</i>	<i>73,71</i>	<i>76,46</i>	<i>78,73</i>

Magyarországon 2013-ban a férfiak születéskor várható átlagos élettartama 73,58 év volt, míg a nőké 78,39. A budapestiek az országos értékeknél kedvezőbb élettartam-kilátásokkal rendelkeznek.

Szokásos ezen túl még a részleges, vagy két adott életkor között várható élettartamról is beszélni: például a 25 és 70 év között várható élettartam a 70 éves korban várható élettartam és a 25 éves korban várható élettartam különbsége.

Mint ahogy a halandósági tábla az adott év korszpecifikus halálozási rátáiból indul ki, a várható élettartam valójában nem azonos azzal az életidővel, amelyet egy személy átlagosan a továbbiakban élni fog. Ennek oka, hogy a számításhoz használt korszpecifikus halálozási ráták időben változnak, napjainkban javulnak. Így a jelenlegi generációk átlagos élettartama várhatóan magasabb lesz a ma számított születéskor várható élettartamnál.

Az egyes korokban várható élettartamok nyilvánvalóan nem egyszerűen összeadhatóak, avagy kivonhatóak, a halálozási tábla szócikk számítási példájában is látható, hogy bár 1901-ben a születéskor várható élettartam nem érte el a 40 évet, azon kevesek (a népesség alig több mint fele), akik megérték 40. születésnapjukat, még további 27,33 évre számíthattak átlagosan.

EGÉSZSÉGESEN VÁRHATÓ ÉLETTARTAM

A várható élettartam növekedésének eredményeként a modern társadalmakban növekszik az időskorúak aránya és egyúttal a nem fertőző krónikus, illetve degeneratív betegségek előfordulási gyakorisága is. A jelenség kapcsán felmerült az igény olyan mutatószámok kialakítására, amelyek együttesen értelmezik az élettartam-növekedést és az egészségi állapotot. E mutatók közül napjainkban egyre gyakrabban alkalmazott mérőszám az egészségesen várható élettartam, amelynek révén a várható élettartam két részre osztható: az egészségben és a betegségben eltöltött várható élettartamokra. A mutatószám meghatározására még nem egységesedtek a különböző egészségkonceptciók alapján definiált eljárások, így az egészségesen várható élettartam számítására többféle eljárást is alkalmaznak. A legtöbb számítási módszer a népesség önértékelésen alapuló egészségi állapotot (lásd külön szócikkben), a mindennapi életben való részvétel akadályozottságát és a krónikus betegségek előfordulását veszi elsőrendűen figyelembe. A KSH 2006 óta közöl saját becsléseket, amelyek részben eltérnek mind az Eurostat, mind pedig a WHO által közöltektől. A KSH évente közli a magyar népesség egészségesen várható élettartamaira vonatkozó saját számításait 5 korévenként (85 éves korig), régiós bontásban.

Az egészségesen várható élettartamtól el szokták különíteni a **korlátozottságmentes várható élettartam** fogalmát, amely a várható élettartam azon szakaszát jelöli ki, amikor az életkornak megfelelő fizikai aktivitást nem gátolja egészségromlás. Az Eurostat a korlátozottságra vonatkozó kérdésre alapozta saját, egészségesen várható élettartam-indikátorát, melynek 0 és 65 éves korra vonatkozó értéke bekerült az EU strukturális indikátorai körébe is. E mutató esetén „egészséges” állapot alatt a korlátozottságmentességet érthetjük.

Ugyanakkor az Egészségügyi Világszervezet (WHO) az egészségesen várható élettartamra a Health-adjusted life expectancy (HALE), illetőleg a korlátozottság-mentes várható élettartamra a Disability-free Life Expectancy (DFLE) kifejezéseket alkalmazza, és ezek számításához saját módszertant használ.